

KIRJALLINEN KYSYMYS 874/2008 vp

Ennakkoäänestyspaikkojen määrän ja korkean äänestysprosentin vastaavuus kuntavaaleissa 2008

Eduskunnan puhemiehelle

Kuntavaalien ennakkoäänestyspaikkojen määrissä on isoja kuntakohtaisia eroja. Esimerkiksi alle 20 000 asukkaan Naantalissa ennakkoäänestyspaikkoja oli viisi mutta yli 22 000 asukkaan Raisiossa vain yksi. Äänestysaktiivisuus oli Naantalissa 69,5 prosenttia, kun Raisiossa luku jäi 59,4 prosenttiin. Suurista kaupungeista taas Tampereella on Vantaaseen verrattuna lähes kaksikertainen määrä ennakkoäänestyspaikkoja, vaikka kaupungeissa on lähes yhtä paljon asukkaita. Helsingin Sanomat oli tehnyt kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikkojen vertailun laskemalla, kuinka monta äänestyspaikkaa kunnat ovat järjestäneet 10 000:ta asukasta kohti.

Eniten ennakkoäänestyspaikkoja oli Länsi-Turunmaalla ja vähiten Keravalla eli 0,3 paikkaa 10 000:ta asukasta kohti. Kun laskee kymmenen eniten ennakkoäänestyspaikkoja tarjonneen kunnan äänestysprosentin ja vertaa sitä kymmenen vähiten ennakkoäänestyspaikkoja tarjonneiden kuntien äänestysprosenttiin, lopputulos on seuraava: Ne kunnat, jotka tarjoavat runsaasti ennakkoäänestyspaikkoja, ovat saaneet myös korkean äänestysprosentin, 65 prosenttia, kun taas vähän ennakkoäänestyspaikkoja tarjoavat kunnat saavat alhaisen äänestysprosentin, 59,3 prosenttia, ja jäävät selvästi myös alle maan keskiarvon (61,3 prosenttia).

Länsi-Turunmaan, Liedon, Rovanniemen, Naantalın, Pedersören kunnan, Hämeenkyrön, Il-

majoen, Euran, Kajaanin ja Liperin äänestysprosentti oli selvästi maan keskiarvoa (61,3 prosenttia) korkeampi, 65 prosenttia. Edellisistä kunnallisvaaleista vuonna 2004 kahdeksassa kunnassa kymmenestä äänestysprosentti oli noussut, kun taas vastaavasti Kauhajoen, Ylivieskan, Helsingin, Vantaan, Espoon, Pietarsaaren, Mäntsälän, Hyvinkään, Raision ja Keravan äänestysprosentti oli 59,3.

Näyttääkin selvästi siltä, että ennakkoäänestyspaikkojen määrä nostaa kunnallisvaalien äänestysprosenttia. Asiaa pitääkin enemmän selvittää, että saadaan turvattua kansalaisten perustuslakiin kirjattu perusoikeus (äänestys-oikeus) tulevaisuudessa nykyistä paremmin ja että kunnissa nähtäisiin ennakkoäänestyspaikkojen merkitys demokratian toteuttajana uudessa valossa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus pikaisesti selvittää, korreloiko ennakkoäänestyspaikkojen suuri määrä korkean äänestysprosentin kanssa kuntavaaleissa 2008 ja

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että kunnat tulevaisuudessa järjestävät useampia ennakkoäänestyspaikkoja?

KK 874/2008 vp — Marjaana Koskinen /sd ym.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2008

Marjaana Koskinen /sd
Esa Lahtela /sd
Pia Viitanen /sd
Valto Koski /sd
Jutta Urpilainen /sd

Heli Paasio /sd
Jyrki Yrttiaho /vas
Jacob Söderman /sd
Erkki Tuomioja /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitan-
nut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Marjaana Koskisen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 874/2008 vp:

Aikooko hallitus pikaisesti selvittää, korreloiko ennakkoäänestyspaikkojen suuri määrä korkean äänestysprosentin kanssa kunnallisvaaleissa 2008 ja

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että kunnat tulevaisuudessa järjestävät useampia ennakkoäänestyspaikkoja?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen vaaleissa äänioikeutettu voi äänestää kaikissa yleisissä vaaleissa joko vaalipäivänä sunnuntaina tai ennakkoon ennakkoäänestysaikana.

Sekä kunnan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista että vaalipäivän äänestyspaikoista päättää asianomainen kunta itse. Kunnan asiana on perustuslain 14 §:n 3 momentin velvoittamana huolehtia siitä, että äänestäjien äänestysmahdollisuudet kunnassa sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivänä ovat riittävät. Vaalilaissa on pyritty antamaan kunnille joustavat mahdollisuudet suunnitella ennakkoäänestys ja vaalipäivän äänestys tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. On katsottu, että kunta itse pystyy parhaiten arvioimaan sen, kuinka monta ennakkoäänestyspaikkaa kunnassa tarvitaan, missä kunnan osissa niiden tulisi sijaita ja kuinka monta ennakkoäänestyspäivää kunnan eri alueilla tarvitaan siihen nähden, paljonko alueilla on potentiaalisia ennakkoon äänestäjiä. On myös otettava huomioon, että äänioikeutettu voi äänestää ennak-

koon missä tahansa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa myös muun kuin kotikunnan alueella. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kuntien yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa käy runsaasti lähikuntien äänestäjiä.

Oikeusministeriö on vaalikohtaisesti antanut kunnille ohjeita siitä, että sekä ennakkoäänestyspaikkoja että vaalipäivän äänestyspaikkoja on kunnassa oltava riittävästi suhteessa äänioikeutettujen määrään ja sellaisissa paikoissa, joihin äänestäjien on helppo tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärä onkin lisääntynyt viimeisimmissä vaaleissa. Samaan aikaan kuitenkin vaalipäivän äänestyspaikkojen määrä on vähentynyt. Ministeriö tulee jatkossa kannustamaan kuntia siihen, että sekä ennakkoäänestyspaikkoja että vaalipäivän äänestyspaikkoja sijoitetaan yhtäältä niin, että syrjäisemmillä alueilla asuvien mahdollisuudet äänestää turvataan, ja toisaalta myös sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan.

Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa kotimaassa oli 719 ennakkoäänestyspaikkaa ja 2 914 vaalipäivän äänestyspaikkaa, vuoden 2006 presidentinvaalissa 849 ennakkoäänestyspaikkaa ja 2 715 vaalipäivän äänestyspaikkaa sekä vuoden 2007 eduskuntavaaleissa 860 ennakkoäänestyspaikkaa ja 2 611 vaalipäivän äänestyspaikkaa. Kuluvan vuoden 2008 kunnallisvaaleissa kotimaassa oli 889 yleistä ennakkoäänestyspaikkaa ja 2 507 vaalipäivän äänestyspaikkaa. Äänestysaktiivisuuden vaikuttavia tekijöitä on niin monia, että johtopäätöksiä ei voida tehdä vertaamalla vain näitä lukuja vaalien äänestysaktiivisuuteen.

Viimeaikaisista vaalitulastoista havaitaan, että keskimäärin noin 40 prosenttia äänestäneistä äänestää ennakkoon ja noin 60 prosenttia vaalipäivänä. Ennakkoäänestyksen suosio on kuitenkin

jossain määrin vaihdellut vaalikohtaisesti niin, että suosituinta ennakkoon äänestäminen on ollut presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa, kun taas eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa ennakkoon äänestäneiden osuus on ollut hieman pienempi.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2008

Oikeusministeri Tuija Brax

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 874/2008 rd undertecknat av riksdagsledamot Marjaana Koskinen /sd m.fl.:

Tänker regeringen med det snaraste utreda om det finns ett samband mellan det stora antalet förhandsröstningsställen och det höga valdeltagandet i kommunalvalet 2008 och

tänker regeringen vidta åtgärder för att kommunerna i framtiden ökar antalet förhandsröstningsställen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Den som har rätt att rösta i finländska val får rösta i alla allmänna val antingen på valdagen eller på förhand under förhandsröstningsperioden.

Respektive kommun bestämmer själv både de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i kommunen. Enligt 14 § 3 mom. i grundlagen är kommunen skyldig att se till att väljarna har tillräckliga möjligheter att rösta vid förhandsröstningen eller på valdagen i kommunen. Vallagen syftar till att ge kommunerna flexibla möjligheter att planera förhandsröstningen och röstningen på valdagen så att de tillsammans bildar en ändamålsenlig helhet. Det anses att kommunen kan bäst själv bedöma hur många förhandsröstningsställen det behövs i kommunen, var i kommunen de bör ligga och hur många förhandsröstningsdagar det behövs i olika delar av kommunen med beaktande av potentiella förhandsväljare i de olika delarna. Det bör också beaktas att den som har rätt att rösta får rösta på förhand på vilket som helst av de

allmänna förhandsröstningsställena även utanför sin hemkommun. Till exempel många av dem som röstar på förhandsröstningsställena inom huvudstadsregionens kommuner kommer från närbelägna kommuner.

Justitieministeriet har skilt för varje val gett anvisningar till kommunerna och enligt dessa ska det i kommunen finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen i förhållande till antalet röstberättigade invånare och röstningen ska ordnas i en plats som är lätt att hitta och som de röstberättigade gärna kommer till. Antalet förhandsröstningsställen har också ökat i de senaste valen. Samtidigt har dock antalet röstningsställen på valdagen minskat. Ministeriet kommer i fortsättningen att uppmanera kommunerna att placera förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen å ena sidan så att röstningsmöjligheterna för dem som bor avsides i kommunen kan tryggas, men å andra sidan även i platser som väljarna också annars besöker.

I riksdagsvalet 2003 fanns det i hemlandet 719 förhandsröstningsställen och 2 914 röstningsställen på valdagen, i presidentvalet 2006 fanns det 849 förhandsröstningsställen och 2 715 röstningsställen på valdagen och i riksdagsvalet 2007 fanns det 860 förhandsröstningsställen och 2 611 röstningsställen på valdagen. I kommunalvalet 2008 fanns det i hemlandet 889 allmänna förhandsröstningsställen och 2 507 röstningsställen på valdagen. Det finns så många olika faktorer som påverkar valdeltagandet att det inte är möjligt att dra slutsatser genom att jämföra dessa antal och valdeltagandet i respektive val.

Enligt senaste valstatistik röstar i genomsnitt 40 procent av väljarna på förhand och ca 60 procent på valdagen. Antalet förhandsväljare har

dock i viss mån varierat från val till val så att förhandsröstning har varit mest populärt i presidentval och Europaparlamentsval medan andelen för-

handsväljare i riksdagsval och kommunalval har varit en aning mindre.

Helsingfors den 9 december 2008

Justitieminister Tuija Brax